

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Orator Christianvs Caroli Regii E Societate Iesv

Reggio, Carlo

Romæ, 1612

De Tempore, Cap. 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68672)

tatus est. Cum vero Eusebius rursus flagiraret, ut sederet, subtristi, & austero vultu respondit, nefas esse institutis de Deo disputationibus, negligentibus aures præbere. sibi verò esse hoc imprimis utile, cum pium sit de diuinis rebus differentes, erectos audire.] Præterea illud etiam hic adijciamus. Valde olim viguisse in populo plaudendi morem magna ex parte reprehendendum. De quo fuse, & optimè Chrysost. ad popul.

Acclamatio-
nes, & plau-
sus.

Chr. ho. 38.
ad pop. An.

Hieron. ad
Nep. de vi.
etc.

Ser. 44.

Antiochen. & alibi vehementer instat, ut prava illa consuetudo tollatur, hom. 28. Laudastis (inquit) dicta: sed plausibus mihi non est opus, neque laudantium vocibus & tumultu; unum dumtaxat volo, ut cum quiete, & intelligentia audientes, quæ dicuntur, faciatis. Hoc mihi pro plausu, hoc pro laudationibus. Eandem significauit immodicam plaudendi consuetudinem Nazianzenus, cum interrogante S. Hieronymo, ut ipse idem refert Hieronymus, quid sibi vellet in Luca sabbatum *ἡ δὲ ἑσπέρα ἡσπέρων*, eleganter iussit: Docebo te (inquit) super hac re in Ecclesia, in qua mihi omni populo acclamante, cogaris inuitus scire, quod nescis, aut certe si solus taceris, solus ab omnibus stultitiæ condemnaberis. Quibus verbis magnus ille Theologus significauit, plausus fieri solitos à populo etiam ad ea, quæ non intelligeret. Quod euenit S. Augustino, cum, ut legitur serm. 47. de diuersis; ante solutam questionem, populus acclamauit. Quare ipse subiecit: quid enim dixi? quid laudastis? Ecce questio est, & tamen iam laudastis.] & serm. 3. de malis Christianis: Neque mirerini (inquit) multitudinem malorum Christianorum, qui Ecclesiam implent, qui ad altare communicant, qui Episcopum, vel Præbyterum de bonis moribus disputantem, magnis vocibus laudant.] In verba ramen Psalmi 147. qui posuit fines suos pacem: cum populus acclamasset, subiecit potius laudans, quomodo exultatis omnes, nihil dixeram, nihil exposueram, versum pronunciaui, & exclamastis?]

De Tempore. Cap. IV.

Die dominice
habebatur
sermones.

Act. 20.

Tempus, quo sermones habebantur ad populum, inde usque à temporibus apostolicis, cepit esse dominicus dies, qui successit Christianis, loco Sabbati Iudæorum; & colligitur ex Act. vbi dicitur: Vna autem Sabbati cum conuenissemus ad frangendum panem, Paulus disputabat profecturus in crastinum, quo loco vna Sabbati, ut apud Matth.

Prima

Prima sabbati est dies prima post sabbatum, idest dominica. Clemens: Die dominico, qui est dies Resurrectionis, studiosius templum domini adite, vt Deum laudibus celebretis, qui fecit omnia per Christum, quem ad nos misit, & pro nobis morti permisit, & a mortuis excitauit: quid enim apud dominum excusare poterit, qui eo die ad audiendum verbum Dei salutare non conuenit?] Iustin. Die, qui Solis dicitur, omnes qui in opibus vel agris morantur, vnum in locum conueniunt, commentariaq; Apostolorum, vel Prophetarum scripta leguntur, quãdiu hora patitur, deinde vbi is, qui legit desistit, is qui præest admonet & hortatur, vt ea quæ lecta sunt bona imitemur. Tum surgimus omnes & comprecamur.] S. Aug. se ipsum narrat solitum Mediolani omni die dominico audire S. Ambrosium, verbum veritatis recte tractantem. Hinc præclara illa Chrysostomi admonitio, vt totus dies ponatur in recolendis auditis: cum enim reprehendisset auditores, quod conceptam in sermone audiendo deuotionem, statim digressi perderent, & saltem imitandam dixisset curam hominum in custodienda pecunia, subdit: Paucos enim plerumque nummos cum aliquis accipit, & sollicitè reponit in sacculo, & diligenter obfignat sigillo, Nos verò postquam longe auro, gemmisq; pretiosiora suscepimus eloquia, & inestimabiles spiritualium opes bonorum, neque ea in thesauro animorum recondimus continenda, sed passim atque negligenter mentes nostras effluere permittimus. & post pauca. Ne igitur ista contingant, legem hanc nobis statuamus immobilem, nec nobis tantum, sed coniugibus etiam liberisq; nostris, vt vnum hunc totius hebdomadis diem, quo ad audiendum concurritur, totum in eorum quæ dicuntur meditatione ponamus.] habebantur autem fere sermones dum fiebat sacrificium intra missarum sollempnia post Euangelium sollempni ritu à Diacono recitatum. Vide apud Clem. D. August. ex lecto Euangelio, & alijs lectionibus recitatis sæpe exorditur. Ita facit præcipue ser. 7. de ver. apostol. & ser. 237. de tempore. Aliquando & ante Euangelium tractatus fiebat. nam ser. 90. de tempore ait: In lectione quæ nobis ad missas legenda est. Et sine dubio habebatur interdum exhortatio extra Missæ tempus. Non solum autem dominicis, sed etiam diebus festis Sanctorum, præcipue martyrum, fuisse morem concionandi satis declarant ipsi, qui extant Sanctorum Patrum sermones. Quibus diebus etiam solebat ipsorum martyrum historia recitari, vt passim videre est in sermonibus S. Aug. de sanctis. Immo

Const. ap. c. 59.

Iust. 2. ad Ant. apolog. ad finem.

Post concionem simul precabantur.

Lib. confes. 6. c. 3.

Chri. bo. 3. in Matth.

Dies festus in meditatione expendendus.

Clem. 1. 2. c. 57.

In festis Sanctorum conciones fiebant.

B hic

hic accuratissimus Pastor etiam, quæ recens accidissent miracula digna cognitu, recitari iubebat. Vide ser. 31. de diuersis, & 39. vbi sunt hæc verba, Ego quia mando memoria de libellis miraculorum martyris, quæ in conspectu vestro leguntur.] Alexandrinis fuisse morem proprium narrat Niceph. vt quarta hebdomadis die, & ea quæ Parasceue dicitur (idest feria sexta) scripturas legerent, & Doctores eas exponerent. In Cypro autem, & Casarea Cappadocum eas in sabbato, & Dominico die, vesperi post lucernarum accensionem Episcopi, & Presbyteri interpretarentur. Nec Dominicis solum festisque diebus, sed sæpe quotidie sermones habebantur à diligentibus ac doctis pastoribus: multæ in S. Chryf. habitæ leguntur homilia continuis deinceps diebus: multæ in S. Aug. vt apparet ex ipsa mentione hesterni sermonis, vel crastini. Tract. 8. in Io. in fine: Sunt forte hodie multi, qui propter solennitatem diei, non propter audiendum sermonem venerunt, crastino qui venerint, venient audituri, vt nec fraudemus studiosos, nec grauemus studiosos.] In prohemio tractatum in Epistolam B. Ioannis. Meminit sanctitas vestra Euangelium sancti Ioannis, ex ordine lectionum, nos tractare solere, sed quia nunc interposita est solennitas sanctorum dierum, quibus certas ex Euangelio lectiones oportet in Ecclesia recitari, quæ ita sunt annuæ, vt aliæ esse non possint; ordo ille quem susceperamus necessitate paululum intermissus est, non omissus. Cum autem cogitarem quid secundum hilaritatem presentium dierum, per hanc hebdomadam vobiscum de scripturis agerem, quantum Dominus donare dignatur, quod posset in his septem, vel octo diebus finiri, occurrit mihi Epistola B. Ioannis.] & tract. 9. in eam Epistolam initio: Intercesserunt autem, vt intermitteremus textum huius epistolæ, quædam pro diebus festis solennia lectionum, quæ non potuerunt nisi legi & ipsa tractari, nunc ergo ad prætermisum ordinem redeamus.] Hinc intelligimus tractatus in Euangelium, & in Epistol. S. Ioannis habitos perpetuis fere diebus. Vide à tractatu 15. ad 33. Idemq; in multis psalmorum enarrationibus animaduertere licet. Verum maximus hic doctor, velut perennis diuinæ sapientiæ fluius bis eodem die aliquando populum alloquebatur. Secundam concionem in psal. 88. ita exorditur. Ad reliqua psalmi de quo in matutino loquuti sumus, animum intendite,] & priorem sic terminarat, Quod restat si placet seruemus, quia longus est psalmus, & adhuc vobiscum aliquid in nomine Christi sumus acturi. Rescite vires

Aliquando
bis in die ha-
bebantur con-
ciones.

vires non dico animi vestri, nam video quod animo infatigabiles estis, reficimini, & refecti ad cibos redite.] Hanc sermonum frequentiam habebant, præcipue in tractatibus, cum librum aliquem è sacra scriptura interpretandum ordine ad populum suscipiebant, idque hoc ordine fiebat. Prius recitabat lector eam partem sacrae scripturae, quam tractator erat expofiturus, S. Aug. Hucusque (inquit) Psalmus lectus est hodie, In 1. parte
 hucusque tractandus est.] Itaque vt commodum erat ad vnus ps. 39.
 sermonis explicationem, ita diuidebant lectiones, quæ scilicet voluntariæ erant, nam quæ iam certis temporibus fixæ ac stabilitæ legebantur, de ijs nihil immutabant. Ferebat autem vel ipsemet suum codicem tractator, vel accipiebat à lectore. Augustinus pauca præfatus. Ipsa (inquit) de libro Act. Apostol. ser. 30. de
 vobis lectio recitabitur, vt videatis vbi descripta sit forma, diuersis.
 quam desideramus implere. Dum ergo recitatur, vos attentissimos esse volo, vt post eius recitationem, quod institui, loquar. & subditur: Lazarus Diaconus legit. & mox: Cumque Gestabant in
 Lazarus Diaconus recitasset, & Episcopo Codicem tradidisset, Augustinus Episcopus dixit. Ego etiam legere volo, plus manu Codicem.
 enim me delectat huius verbi esse lectorem, quam verbi mei disputatorem.] Fuisse autem ordinarium morem, vt codicem tractator in manibus haberet, apparet tract. 15. in Ioan. Hoc lectum est, & hanc lectionem tractandam in manibus gestamus, tract. 35. in fine: Depositurus sum & ego codicem istum, tract. sequenti: & tamen etiã nos humi repetes, audemus tractare ista &c. quare ista dixi? forte enim post hæc verba, quifquam mihi iuste dicat: pone ergo codicem, quod excedit mensuram tuam, quid sumis in manum tuam?] tract. 40. De Evangelio S. Ioannis, quod gestare nos videtis in manibus, iam multa audiuit charitas vestra. Apparet autem ipsummet, prout explicabat, solitum particulatim legere ex multis locis. tract. 45. in Ioã. Legamus ergo. Quia venturus est &c. ser. 45. de diuersis: Hoc quod gestamus in manibus, scriptura scilicet, quam videtis, commendat nobis inquirendam, & laudandam mulierem quamdam, de qua paulo ante cum legeretur audistis, de hac, secundum lectionis tenorem, quam me portare conspiciatis, pauca pro tempore, quæ Dominus suggererit dicam.] In Psal. 127. Quamquam cum cantaretur audiuimus, quia breuis est curro eum, non tractans, sed legens. In Psal. 21. Quid si mihi aliquis dicat: O stulte quid interrogas? Codicem portas, legamus igitur quod modò dictum est.

est. In Psal. 79. Tamquam eruditi in schola Christi currere debemus quæ plana sunt; vt si forte obscura exigunt officium interpretandi, ea quæ plana sunt, legendi officium à me debeant efflagitare. S. Chrysostomus, in prima quam habuit homilia, aliquot etiam versus è Psalmo 148. legisse videtur, cum aliud tamen tractaret. ait enim. Cæterum, vt vobis quod dico, fiat euidentius, ipsum Psalmum ab initio vobis prælegemus. & S. Augustinus ipsum S. Cypriani volumen pro concione legit, ser. 14. de verbis Apostoli. Rogo (inquit) vos, vt paululum acquiescatis: lego tantum. S. Cyprianus est, quem in manibus sumpsi, antiquus Episcopus sedis huius. Quæ authorum ipsorum prolatio, nescio quod maius & fidei, & authoritatis pondus suo loco habet: & posset aliquando à nostris fieri, quamuis non sit vsus.

De loco. Cap. V.

Vbique prædicatio haberi potest.

Locus sacrarum Concionum semper fuit is, qui iudicatur ad frequentiam aptus, & hoc significat, vt sæpe est in Prophetis & Psalmis, Dei nomen laudandum in portis. S. Ioan. Baptista erat prædicans in deserto, cum multitudo ad eum conflueret. Christus Dominus in monte, in littore, etiam in domibus priuatis docuit: idque magna cura faciendū, & conquirendos etiam auditores, ostendit parabola illa Matth. 22. cum Dominus nuptiarum misit seruos in exitus viarum, & vt addit Lucas, in vicos & plateas Ciuitatis, in vias & sepes iubens etiam compellere intrare, vt impleretur domus. Et huc videtur spectare quod dicitur in Prou. Sapiëntia foris prædicat, in plateis dat vocem suam, in capite turbarum clamitat, in foribus portarum Urbis profert verba sua. Eam sedulitatem secuti Apostoli vbicunque se ferebat occasio, diuina spargebant semina, eumque imitati morem apostolici viri, S. Vincentius Ferrerius, Petrus Martyr, Antonius de Padua, Bernardinus Senensis, & alij magnas attulere promiscuæ multitudini utilitates. Et sanè egregium est opus charitatis hominibus in foro desidentibus, nec alioqui Ecclesiam adituris, diuina monita intonare. Sanctus Nicolaus Tolentinas eum audiret in platea Concionantem, ita commotus est, vt ex accepta ibi semente, tam vberes deinde fruges sanctitatis ediderit. Propterea etiã Summi Pontifices eam in publicis foris concionandi consuetudinem comprobantes, multis religiosorum familijs priuilegia proprijs

Prædicatio in plateis.